

Konsekvenser för mindre svenska designföretag av harmoniseringen inom EU av rättsreglerna om mönsterskydd

Viktoria Stjärnhimmel

Kandidatuppsats i handelsrätt
Immaterialrätt
VT2012

Handledare
Mari Olander



LUNDS UNIVERSITET
Ekonomihögskolan

Sammanfattning

Design är ett viktigt konkurrensmedel och till viss del ett styrmedel inom affärlivet, vilket blir allt viktigare i en ökad konkurrens på marknaden. Att vara unik som företag är en tillgång och ett företag som utvecklar och säljer designprodukter som ligger i framkant, med det följer framgång och tillväxt. När den ekonomiska betydelsen av design ökar så öppnar det upp ett intresse för konkurrenter som ser sin möjlighet i att plagiera. Att det finns ett väl fungerande system för att erhålla skydd för design är mycket viktigt, nationellt och inom EU, som gör det lätt för företag att mönsterskydda sina produkter.

Min uppsats handlar om konsekvenser för mindre svenska designföretag av harmoniseringen inom EU av rättsreglerna om mönsterskydd. Förändringar av mönsterskyddslagen trädde i kraft år 2002 och i uppsatsen har jag valt att studera främst de förändringar av nationell mönsterrätt som jag anser är intressanta d.v.s. avskaffandet av förprövningen, införandet av nyhetsfristen och omtolkningen av skyddskravet. Genom formgivningförordningen har det skapats möjligheter som tidigare inte fanns, att med en enda ansökan till Office for Harmonization in the Internal Market (OHIM) få mönsterskydd inom hela EU, registrerad gemenskapsformgivning. Syftet med den registrerade gemenskapsformgivningen är att göra systemet enhetligt på europeisk nivå vilket gör det både enklare och billigare att förvärva skydd inom EU.

Jag har gjort en intervju med ett designföretag i Skåne-regionen för att få svar på huruvida förändringarna av mönsterskydd påverkat företaget i någon riktning eller har det inte påverkat alls. Intervjun är gjord med VD och ägare som dessutom designar företagets alla produkter. Jag har studerat nationell lagstiftning och EU-lagstiftning gällande förändringarna av mönsterrätten med fokus på förprövningen, nyhetsfristen och skyddskravet.

Mina resultat visar att den strävan som lagstiftarna hade gällande förändringarna av mönsterrätten inte räckt riktigt hela vägen fram. Reglerna har införts för att förbättra och förenkla för företag som söker skydd men behövs, enligt min mening hela tiden utvecklas för att passa in i den snabba progression som sker på marknaden, nationellt och inom EU. Intresse finns från företag, vilket min intervju visar gällande mönsterskydd eftersom arbete och tid läggs ner på just nyskapande formgivning och med hjälp av ett skydd kunna hålla konkurrenter borta ifrån plagiering, vilket ses som positivt under förutsättning att det är enkelt och ger fördelar att ansöka nationellt men också inom EU och där ses den registrerade gemenskapsformgivning som mycket fördelaktig, dessutom nyhetsfristen där företag kan prova sin produkt på marknaden i 12 månader för att se dess kommersiella gångbarhet. Dessa förändringar av lagstiftningen är till fördel för ett företag/designer som avser att mönsterskydda sina produkter.

Summary

Design is an important competitive tool and to some extent a management tool in business, which is significant in the increasing competition on the market. Being unique as a company is an asset. A company that develops and sells design products that are at the front edge is probably heading for growth. When the economic importance of design increases, it opens up an interest for competitors who see their chance to copy products. It is therefore important with a well-functioning system to obtain protection for a design, which makes it easy for companies to protect their products.

My essay is about the consequence for smaller Swedish design companies of the harmonization within Europe of the rules about design rights. I have chosen to study the changes of national design right which I think is interesting and focus on the abolition of the material pretest, the introduction of the grace period and the reinterpretation of the claim. The design regulation has created opportunities that previously did not exist, with only one application to the Office for Harmonization in the Internal Market (OHIM) is it possible to get a design right throughout the European Community. The purpose of the registered Community design is to make the system uniformed at a European level, making it easier and cheaper to obtain protection in the European Community.

I've done an interview with a design company situated in the south part of Sweden, Skåne region, to get an answer on whether the changes in the design right influenced the company in any direction or has it not affected at all. The interview is made with the manager and owner who also design all products in the company.

The results of my case studies shows that the effort from the legislators regarding the change of the design right has not been sufficient all the way. The rules have been introduced to improve and simplify for companies seeking protection of their products, but needs in my opinion, constantly evolve to fit into the fast progression on the market.

There is an interest, as my interview also shows, for a company to design right their products. Because investement are made in both time and work to develop innovative designs that also will help to keep competitors on a safe distance. All this together is positive. It is also easy to apply for a design right, the cost is beneficial and also the grace period where companies can test their products on the market for 12 months to see its commercial value. These legislative changes are beneficial for a company/designer who intend to design right its products and must preferably be seen as steps towards a right direction.

Förord

Eftersom jag under mina yrkesverksamma år arbetat inom större internationella bolag med bl.a. produktutveckling ser jag det som naturligt att min uppsats skall handla om hur dels förändringen av mönsterrätten påverkat ett mindre svenskt design företag och eventuella konsekvenser av harmoniseringen inom EU av rättsreglerna om mönsterskydd.

Jag vill tacka min handledare Mari Olander, som med bra pedagogisk förmåga guidat mig igenom skrivandets resa och stöttat mig till där jag befinner mig idag.

Lund i mars 2012

Viktoria Stjärnhimmel

Innehållsförteckning

Förkortningar

1. Inledning	7
1.1 Bakgrund.....	7
1.2 Syfte och problemformulering.....	7
1.3 Avgränsningar.....	8
1.4 Metod och material.....	8
1.5 Disposition.....	8
2. Nya regler för mönsterskydd	9
2.1 Inledning.....	9
2.2 Harmoniseringen inom EU avseende mönsterskyddet.....	9
2.3 Förprovning borttagen.....	10
2.4 Ettårig nyhetsfrist införd.....	14
2.5 Skyddskravet mjukas upp.....	15
3. Ett mindre designföretag om de nya reglernas konsekvenser	18
3.1 Inledning.....	18
3.2 Mer kompetens krävs av företag.....	19
3.3 Nyhetsfristen - en möjlighet.....	19
3.4 Skyddskravet.....	20
3.5 Avslutande reflektioner.....	20
4. Konsekvenser för svenska designföretag	22
4.1 Inledning.....	22
4.2 Möjligheter.....	22
4.3 Begränsningar.....	23
5. Slutord	24

Källförteckning

Bilaga 1

Förkortningar

Ds	Departementsserien
EG	Europeiska Gemenskapen
EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
EG-FGF	Rådets förordning (EG) nr 6/2002 av den 12 december 2001 om gemenskapsformgivning
EU	Europeiska Unionen
ML	Mönsterskyddslag (1970:485)
MF	Mönsterskyddsförordningen (1970:486)
OHIM	Office for Harmonization in the Internal Market
PRV	Patent- och registreringsverket
Prop.	Proposition
SFS	Svensk Författningssamling
SOU	Statens Offentliga Utredningar

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Vi omger oss dagligen med designade produkter, både i hemmet och utanför. I takt med att många företag lägger sina produktioner utomlands och också att försäljningen av dessa produkter sker utanför Sverige, ökar behovet för företag/designers att skydda sina idéer i Sverige och utanför. I takt med denna utveckling krävs det av lagstiftningen att det finns fördelaktiga möjligheter för företag gällande skyddsmöjligheter för sina produkter, vilka är intressanta att mönsterskydda.

Det finns ett större behov från företagens sida att mönsterskydda sin formgivning eftersom dels är investeringar gjorda men också att produkten anses som unik och är värd att skydda ur företagsekonomisk kommersiell aspekt.

I Sverige finns Patent- och registreringsverket som är den statliga myndighet som utfärdar immateriella rättigheter åt företag och privatpersoner. PRV beslutar utifrån ML i svensk rätt och detta gäller endast nationellt skydd för produkter. Mönsterskyddet, även kallat designskyddet, ger en ensamrätt för företaget/designern och är den immaterialrättsliga skyddsform som behandlas i denna uppsats. Tidigare gjorde PRV även den materiella prövningen vilket togs bort i samband med de förändringar som gjordes i ML, vilka trädde i kraft 1 juli 2002.

Många företag säljer sina produkter utanför Sveriges gränser vilket resulterar i ett ökat behov av mönsterskydd utanför den nationella gränsen. Office for Harmonization in the Internal Market är den myndighet i Europa som behandlar skydd för produkter inom EU länder. Genom Rådets förordning (EG) nr 6/2002 om gemenskapsformgivning det s.k. mönsterdirektivet har möjligheter öppnats upp och förenklat för företag att skydda sig inom hela EU. Genom förordningens regler ges ett mönsterskydd gemensamt för EU:s medlemsstater och med en enda ansökan till OHIM går det att få skydd i alla EU:s medlemsstater.

1.2 Syfte och problemformulering

Syftet med min uppsats är att genomföra en studie av konsekvenserna av den harmonisering av reglerna om mönsterskyddet som skett inom EU med hjälp av EG-FGF. Min problemformulering lyder; Har harmoniseringen av reglerna om mönsterskyddet inneburit några förändringar för mindre svenska designföretag? Jag studerar särskilt de tre delområden: (1) avskaffandet av förprovning, (2) införandet av en ettårig nyhetsfrist, och (3) omtolkningen av skyddskravet.

1.3 Avgränsningar

Uppsatsen omfattar och behandlar endast skyddsformen mönsterrätt och har fokus på den svenska lagstiftningen. Jag behandlar endast de ändringar i ML som trädde i kraft den 1 juli 2002.

1.4 Metod och material

Arbetet med uppsatsen innehåller en fallstudie (case study) bestående av en intervju i två omgångar gjord på ett designföretags kontor. Intervjun är gjord med VD tillika ägare för företaget, här kallat Calle Design AB, som har sin verksamhet i södra Sverige. Intervjun är gjord för att bl.a. identifiera intressanta problem, berika min analys och ge stöd åt mina slutsatser. Jag ställer ett antal frågor hur företaget agerar utifrån de förändringar i ML som jag valt att lägga tyngdpunkten på; avskaffandet av förprövningen, införandet av nyhetsfristen och omtolkningen av skyddskravet. Dessutom har jag ställt frågor om företagets inställning och behov generellt gentemot att mönsterskydda sina produkter utifrån ett mer harmoniserat EU. Företagets egna erfarenheter av att mönsterskydda utvalda designprodukter i sortimentet. Efter att jag har gjort mina två intervjuer har jag skrivit rent mitt material. Sorterat in respektive svar under de rubriker där de hör hemma. Intervjufrågorna återfinns i bilaga 1.

Jag har använt mig av ett intervjuobjekt. En fördel har på så vis varit att jag har kunnat gå på djupet med de frågor jag har ställt. Varför det blev Calle Design AB är följande, dels är det ett företag med en skandinavisk profil och med en nyskapande formgivning, vilket är ett bra exempel ur mönsterskyddsaspekt d.v.s. hur ett företag hanterar och bemöter de olika frågor som man ställs inför vid funderingar gällande mönsterskydd, dels har jag tidigare arbetat på företaget med produktutveckling och ansåg utifrån min uppsats inriktning att Calle Design AB skulle kunna svara på mina frågor eftersom företaget har mönsterskydd på ett flertal produkter idag.

I uppsatsen har jag analyserat och använt mig av rättskällor i form av författningar, lag förarbeten, utredningar och praxis, för att framställa gällande rätt d.v.s. en traditionell rättsdogmatisk metod, dessutom har jag tolkat och analyserat relevant rättsvetenskaplig litteratur.

1.5 Disposition

Efter det inledande kapitlet kommer jag i kapitel 2 att ge en övergripande presentation av förändringarna i ML som föranletts är det s.k. mönsterdirektivet. Fokus ligger på de tre delområden som är centrala för uppsatsen, nämligen avskaffandet av förprövningen, införandet av nyhetsfristen och omtolkningen av skyddskravet. I kapitel 3 kommer jag att redovisa resultatet av min intervju om hur ett mindre svenskt designföretag påverkats av dessa förändringar i lagstiftningen. I kapitel 4 kommer jag att analysera i vad mån förändringarna kan sägas ha fått några konsekvenser för små designföretag och kapitlet avslutas med några egna reflektioner om framtida förändringar i mönsterskyddet. Uppsatsen avslutas i kapitel 5 med ett slutord.

2. Nya regler för mönsterskydd

2.1 Inledning

Historiskt sett har design varit ett konkurrensmedel och fått en allt större betydelse i näringslivet. Design var för 100 år sedan ett fåtal förunnat och blivit ett naturligt och berättigat konsumentkrav. Positionen för design ändrats och blivit en dominerande faktor som påverkar produkters möjligheter till kommersiella framgångar. Ett ökat intresse från företag att skydda sina produkter faller därmed naturligt och ett väl fungerande system för att erhålla skydd för design är ett stort intresse för företag som investerar både arbete, tid och pengar på produkters utformning. ¹Målsättningen med förändringen av ML som trädde i kraft 1 juli, 2002 var att ett ökat juridiskt skydd skulle ge designern ensamrätt att använda sin design vilket därmed skulle resultera i en stimulans för designern att mönsterskydda sin produkt och en möjlighet till kommersiell omsättning på sina produkter. Både nationellt och inom EU i samband med det nya mönsterdirektivet.

Den europeiska harmoniseringen av mönsterdirektivet beskrivs i avsnitt 2.2. Harmoniseringen förändrar och kompletterar den svenska mönsterrätten för de svenska företag som kommer i kontakt med designskyddsfrågor. Syftet är att medlemsstaterna skall närma sig varandra gällande lagar om skydd av formgivning.² Mönsterrättsskydd är ett industriellt immaterialrättsskydd och enligt ML avser skyddet en produkts utseende och det är en produkts design som är det intressanta sett ur ett mönsterrättsligt perspektiv. Mönsterskydd kan erhållas genom registrerad gemenskapsformgivning, oregistrerad gemenskapsformgivning samt genom nationell mönsterregistrering.

2.2 Harmoniseringen inom EU avseende mönsterskyddet

Handeln med produkter som varit föremål för någon form av formgivarinsats är i stor utsträckning gränsöverskridande.³ Inom EU har antagits två rättsakter som inom gemenskapen reglerar skyddet för formgivning bl.a. mönsterskyddsdirektivet. Syftet med direktivet är att medlemsstaterna skall närma varandra gällande lagar om skydd av formgivning till varandra. Mönsterdirektivet genomfördes i svensk rätt genom lagändringar och trädde ikraft 1 juli 2002, ML.

I och med att Europeiska unionens råd, vilken fastställer ett gemenskapsrättsligt system för skydd av formgivning.⁴ Genom förordningen skapas en möjlighet för företag att genom en enda ansökan om registrering få ensamrätt till en formgivning inom hela EU, registrerad formgivning i nationell rätt stadgas detta i 50-52§§ ML.⁵ Vidare i

¹ Prop. 2003/04:177 s.6

² Danielsson (2002), s.6

³ Ds 2004:3 s.9

⁴ Ds 2004:3 s.9

⁵ Prop.2003/04:177 s.6

förordningen finns bestämmelser angående en begränsad ensamrätt som gäller oberoende av registrering den s.k. registrerade gemenskapsformgivningen som trädde i kraft 6 mars 2002.⁶ Tilläggas skall att skydd av formgivning enligt förordningen utgör ett komplement till nationell rätt av mönsterskyddet, vilken regleras i ML.⁷

Gällande gemenskapsformgivningen, som antogs 12 december 2001 av Europeiska unionens råd.⁸ Syftet var att skapa ett enkelt och prisvärt förfarande av mönsterskydd genom OHIM. Där det primära syftet är att avskaffa den upplevda obalans av konkurrens på EU nivå och en juridisk osäkerhet som finns inom näringslivet på grund av olikheter i den nationella lagstiftningen. Gemenskapsformgivningen ger förutsättningar parallellt med nationell rätt att stimulera kreativitet och innovation inom hela EU och också att göra nationell lagstiftning homogen inom hela EU.⁹ Företag skall med en enda ansökan till OHIM kunna få mönsterskydd, om så är intressant inom hela EU:s territorium.¹⁰ Ett lättillgängligt system som för mönsterskydd är anpassat till den inre marknadens behov och är därmed väsentligt för EUs näringsliv.

EU har under åren utfärdat gemensamma regler för att undanröja och göra det lättare för alla medlemsstater inom EU, dessa regler kallas för harmoniserade regler. De harmoniserade reglerna bygger på en gemensam standard.¹¹ 2004 i juli överlämnades en proposition till riksdagen.¹²

Förordningen nr 6/2002 om gemenskapsformgivningen (det s.k. mönsterskyddsdirektivet) etablerar ett gemenskapsrättsligt system för immaterialrättsligt skydd av formgivning. Denna förordning innehåller en förpliktelse bl.a. för Sverige att utse ett antal domstolar vilka skall ha ensam behörighet att handlägga mål om intrång i en gemenskapsformgivning, vidare klargörs även att ML:s bestämmelser om vitesförbud, skadestånd och skyddsåtgärder är tillämpliga vid intrång i en gemenskapsformgivning. Genom förordningen om gemenskapsformgivning tillförs PRV vissa uppgifter gällande vidarebefordran av ansökningar om gemenskapsformgivning samt utfärdande av vissa intyg och i propositionen föreslås att verket skall få ta ut avgifter för denna handläggning.¹³

2.3 Förprovning borttagen

I den här uppsatsen intresserar jag mig för tre delområden av mönsterskyddet och de förändringar i ML som föranleddes av mönsterskyddsdirektivet (se avsnitt 1.2). Ett av dessa delområden gäller avskaffandet av förprovningen av ansökningar om mönsterskydd.

⁶ Prop 2003/04:177 s.7

⁷ Ds 2004:3 s.10

⁸ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ.do?uri=CELEX:32002R0006:SV:HTML> 2012-01-03 14:15

⁹ Rådets förordning (EU) nr 6/2002 av den 12 december 2001 om gemenskapsformgivning

¹⁰ http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/business/intellectual_property/126033_s_v.htm 2012-01-03 14:07

¹¹ SOU 2009:71 s.155

¹² Prop. 2003/04:177 s.6

¹³ Prop. 2003/04:177 s.2

PRV är den statliga registreringsmyndighet som utfärdar materiella rättigheter åt företag och privatpersoner i Sverige¹⁴ De förändringar i ML som trädde i kraft 1 juli 2002 resulterade i bl.a. att förprövningssystemet med en materiell granskning av ansökan, som tidigare gjordes av PRV avskaffades och ersattes med ett registreringsystem utan materiell prövning. PRV gör således inte längre någon materiell prövning av mönsterskydd.

Mönsterutredningen har i uppdrag att föreslå de författningsändringar som behövs för att införliva mönsterdirektivet i svensk rätt.¹⁵ Syftet med förändringen gällande PRVs uppgift, att ej göra materiell prövning var att registreringsförfarande i sig skulle bli mer effektivt. Det syfte som ligger bakom de föreslagna förändringarna är att registreringsförfarandet skall vara snabbt, enkelt och billigt. Det föreslås därför att utformningen av systemet för officialgranskning av ansökningar om registrering av mönster ändras. PRV skall enligt förslaget endast undersöka om mönstret uppfyller den i lagen uppställd definitionen om ett mönster och huruvida det strider mot goda seder eller allmän ordning.¹⁶ På grund av ett ökat antal registreringar och nya internationella förfaranden för registrering av design har underlaget för PRVs nyhetsgranskning stadigt ökat. En följd av detta är att granskningen blivit mer arbetskrävande.¹⁷ Detta i förening med bl.a. en önskan att upprätthålla ett nationellt skydd som framstår som attraktivt i förhållande till olika internationella skyddssystem har lett till förslaget om att begränsa PRVs officialgranskning d.v.s undersökning av eventuella registreringshinder, som PRV på eget initiativ utför vid prövningen av en ansökan om mönsterregistrering

PRV prövar endast de formella hindren, vilket innebär att den som ansöker om mönsterskydd skall skicka in en skriftlig ansökan och bifoga de handlingar som krävs. Ansökan skall innehålla uppgifter om, ”*vem som har skapat mönstret och om den produkt eller de produkter som mönstret är avsett att användas på eller ingå i samt bildmaterial som visar mönstret.*”¹⁸

Gäller det en ansökan om flera mönster går det utifrån att, ”*de produkter som mönstren är avsedda att användas på eller ingå i hör till samma klass.*”¹⁹ Bestämningen av klasstillhörighet gäller som svensk rätt klassificering som anges i Locarnoöverenskommelsen.²⁰ Någon prövning mot hindren i ML 2 §, gällande nyhet och särprägel görs numera inte av PRV. Verket bedömer endast om mönstret ”*strider mot goda seder eller allmän ordning.*”²¹ Därutöver bedömer PRV om,

”*i mönstret utan tillstånd intagits statsvapen, statsflagga eller annat statselement, statlig kontroll- eller garantibeteckning, annan beteckning som hänsyftar på*

¹⁴ ML 9 §

¹⁵ SOU 2000:79 s.9

¹⁶ Prop. 2001/02:121 s.121

¹⁷ <http://www.prv.se/sv/Sok/?searchquery=%c3%b6kning+av+antalet+registreringar> 12-03-13 11:19

¹⁸ ML 10 §

¹⁹ ML 11 §

²⁰ Locarnoöverenskommelsen 1968, upprättande av klassificering av mönster, Lag 2002:570)

²¹ ML 4 § punkt 1

svenska staten och därigenom ger mönstret en officiell karaktär, svenskt kommunalt vapen eller sådan internationell beteckning som åtnjuter skydd enligt lagen (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar eller något som lätt kan förväxlas med vapen, flagga, emblem eller beteckning som nu nämnts.”²²

I prop.2001/02:121 framgår att regeringens förslag gällande officialgranskningens omfattning ändras så att PRV endast skall undersöka om mönstret uppfyller det i lagen uppställd definition av ett mönster, huruvida det strider mot goda seder eller allmän ordning och om det i mönstret utan tillstånd tagits in någon sådan symbol som avses i ML 4 § punkt 2. I propositionen sägs vidare att andra hinder inte skall granskas av PRV.²³

En central fråga vid utformningen av registreringsförfarande var i vilken utsträckning PRV skall undersöka eventuella registreringshinder. Förenklat beskrivet skall PRV endast vara ett förprovningssystem eller anmälningssystem. Förprovningssystemet bygger på att registreringsmyndigheten på eget initiativ mer eller mindre fullständigt undersöker förekomsten av både absoluta och relativa registreringshinder.²⁴ Anmälningssystemet i sin tur innebär att registreringsmyndigheten enbart registrerar inkomna ansökningar utan att någon undersökning sker beträffande förekomsten av registreringshinder. Frågan om registreringssystemets utformning ägnades ingående överväganden vid utformningen av ML. Fördelarna med en begränsad officialprövning är främst att registreringsförfarandet blir snabbare, enklare och billigare.²⁵

I prop.2001/02 avsågs ett viktigt skäl för en officialprövning av både absoluta och relativa registreringshinder skulle vara att det skapar en ordning på området. Regeringen ansåg vidare som skäl till sitt förslag att

”redan gjorda registreringar är med förhållandevis hög grad av sannolikhet hållbara och registret kommer därför inte att innehålla en mängd registreringar som vi närmare granskning skulle visa sig vara ogiltiga.”²⁶

En mönsterhavare som innehar en registrerad rättighet kan förlita sig på att registreringen är giltig utan att behöva företa kompletterande undersökningar och innehavare av en redan registrerad rättighet behöver inte i samma utsträckning som ett anmälningssystem bevaka nytillkommande ansökningar för att kunna försvara sina rättigheter. Dessa omständigheter ansåg regeringen, ledde under förarbetena fram till den ordning gällande officialprövningens omfattning som gäller i svensk lagstiftning idag.

I slutbetänkandet presenterades en översyn av registreringsförfarandet i sin helhet.²⁷ Syftet var, som tidigare nämnt att registreringsförfarandet genom de föreslagna förändringarna skulle bli billigare, snabbare och enklare för den som söker mönsterskydd

²² ML 4 § punkt 2

²³ Prop. 2001/02:121 s.92

²⁴ Prop. 2001/02:121 s.93

²⁵ Prop. 2001/02:121 s.93

²⁶ Prop. 2001/02:121 s.92

²⁷ SOU 2000:79 s.7

för att på så sätt bevara ett intresse för nationellt mönsterskydd.²⁸ Ett förslag var att utformningen av systemet för officialprövning av ansökningar om registrering av mönster ändras och PRV skall enligt förslaget,

*”endast undersöka om mönstret uppfyller i lagen uppställd definition av ett mönster och huruvida det strider mot goda seder eller allmän ordning.”*²⁹

PRVs granskning av om andra hinder mot registrering föreligger kan inom ramen för verkets verksamhet ske på begäran av sökanden mot en viss avgift.

Förutom de ändringar som föranleds av EG direktivet föreslås i prop. 2001/02:121 att en granskning som registreringsmyndigheten, i detta fall PRV skall göra i samband med en registrering av ett mönster begränsas väsentligt. Även enligt EG direktivet skall mönsterrätt förvärfvas genom en registrering och av en officialgranskning.³⁰

Ansökan skickas direkt till OHIM gällande gemenskapsformgivning om ansökan av designskydd i alla EU medlemsländer eller till en medlemsstats centrala myndighet, i Sverige direkt till PRV, enligt artikel 35.³¹ OHIM är en officiell myndighet med placering i Alicante. OHIM sköter registrering och övriga förfaranden som rör gemenskapsvarumärken och gemenskapsmönster (sedan 2003). Dessa immateriella rättigheter äger giltighet inom hela EU. Harmoniseringskontoret är dels ett gemenskapsorgan och ett organ för industriellt rättskydd med uppgift att registrera industriella rättigheter och dels ett serviceorgan där den som söker mönsterskydd står i centrum för OHIMs verksamhet vars uppgift också är att ge bästa möjliga service till bästa möjliga pris.³²

Arbetet med att harmonisera medlemsstaternas lagstiftning om skydd för formgivning inleddes genom EG direktiv 98/71/EG, då fastställdes inte någon egentlig gemenskapsformgivning genom detta direktiv eftersom det fortfarande var nödvändigt att registrera formgivningen i varje enskild medlemsstat. EG-FGF öppnar för första gången upp vägen för en samlad EU ordning för skydd av gemenskapsformgivning.³³ Den formella prövningen av gemenskapsformgivning görs av OHIM som eventuellt beviljar ansökan genom att föra in den berörda formgivningen i registret över gemenskapsformgivningar. Själva registreringsförfarandet beskrivs i avdelning V i EG-FGF och de formella krav som gäller enligt EG direktivet. OHIM gör m.a.o. en prövning av de formella kraven för ansökan, enligt artikel 45.³⁴

²⁸ Prop. 2001/02:121 s.145

²⁹ SOU 2000:79 s.9

³⁰ Rådets förordning (EG) nr 6/2002

³¹ Rådets förordning (EG) nr 6/2002

³² http://europa.eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/policy_agencies/ohim/index_sv.htm 12-03-13 11:45

³³ http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/businesses/intellectual_property/l26033_sv.htm 12-01-26 12:09

³⁴ Rådets förordning (EG) nr 6/2002

Förordningens syfte vid tillkomst var att skapa ett enkelt och billigt förfarande för registrering av mönster och modeller, vilket öppnar upp vägen för en samlad EG ordning för skydd av gemenskapsformgivning.³⁵

2.4 Ettårig nyhetsfrist införd

Nyhetskravet i ML 2 § är centralt inom mönsterrätten och innebär att ett mönster måste vara nytt för att kunna registreras. Nyhetskravet i Sverige är objektivet d.v.s. det saknar betydelse om en senare mönsterskapare har känt till ett tidigare mönster eller inte. Det räcker alltså inte att mönstret är nytt för mönsterskaparen utan det skall vara nytt i objektiv bemärkelse.³⁶ Kravet på nyhet i det närmaste absolut vilket innebär att allt som blivit känt före dagen för en ansökan om registrering är av betydelse för nyhetsprövningen. Detta gäller oavsett var i världen ett tidigare mönster har blivit känt. Det räcker alltså inte med att mönstret är nytt i Sverige utan det måste vara nytt i hela världen.

Nyhetsfristen beskrivs i artikel 6 av offentliggörande Europaparlamentets och Rådets Direktiv 98/71/EG. Detta direktiv har utarbetats med inriktning på att påverka situationen genom att harmonisera nationell lagstiftning om skydd för immaterialrätter.

Europaparlamentets och europeiska unionens råd gällande syftet med bl.a. nyhetsfristen var att skydda industrin mot påståenden om att mönstret är ogiltigt på grund av förekomsten av ett liknande mönster någonstans i världen där europeiska företag rimligen inte kunde ha fått kännedom om det i sin normala verksamhet.³⁷

Enligt artikel 6.2 i mönsterdirektivet skall allmänhetens kännedom om ett mönster inte beaktas vid nyhetsbedömningen om mönstret gjorts tillgänglig 12 månader före ansökningen genom designern själv eller någon annan på grund av uppgifter som tillhandahållits eller handlingar som företagats av designern.³⁸

Denna motsvarighet saknades i ML och infördes med följande lydelse,

”ett mönster inte kan anses ha blivit allmänt tillgängligt om det har blivit känt inom en period av tolv månader före den dag som anges i 2 § andra stycket, förutsatt att mönstret har offentliggjorts eller annars gjorts känt av formgivaren.”³⁹

Designern har möjlighet att själv offentliggöra sitt mönster under en provotid av 12 månader. Regeringens förslag huruvida ett mönster bör anses ha blivit allmänt tillgängligt utreds i prop. 2001/02:121. Ett förslag som diskuteras är att ett mönster inte bör anses ha blivit tillgängligt för allmänheten genom normal yrkesverksmässig verksamhet i kretsar inom den berörda sektorn inom EU före den dag en ansökan om registrering lämnades in.

³⁵http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/businesses/intellectual_property/126033_sv.htm 12-01-26 12:09

³⁶ Prop. 2001/02:121 s.49

³⁷ Prop. 2001/02:121 s.53

³⁸ Prop. 2001/02:121 s.55

³⁹ ML 3a §

Eftersom en generell bestämmelse om nyhetsfrist saknas i svensk rätt anser regeringen i prop 2001/02:121 med stöd av remissinstanser och utredningens förslag som ligger till grund för beslutet att det måste införlivas en sådan i lagen. Inskränkningen i nyhetskravet är inte längre nödvändig eftersom den kommer att omfattas av den nya bestämmelsen och med andra ord upphävas.

Denna nyhetsfrist tillkom genom mönsterdirektivet och innebär att även om ett mönster offentliggjorts så påverkar det inte att mönstret ses som en nyhet. Produkten är med andra ord skyddad under nyhetsfristen. Innan denna tolv månadersperiod är över måste dock en anmälan om registrering ges in till PRV om man önskar registrera gällande mönsterskydd.

2.5 Skyddskravet mjukas upp

Mönsterrätt kan sökas för ett mönster som är nytt och särpräglat i enlighet med ML 2 §. Kravet på nyhet innebär att ett mönster skall anses som nytt om inget identiskt mönster har gjorts allmänt tillgängligt före dagen för registreringsansökan eller om prioritet åberopas före prioritetdagen enligt ML 2 § 2st. Prioritet innebär att den som ansökt om mönsterskydd i ett annat land kan i vissa fall få sin ansökan här i Sverige betraktad som inlämnad samtidigt som den utomlands gjorda ansökan.⁴⁰ Enligt ML skall mönstret också vara särpräglat vilket i praktiken kan vara svårt att skilja de båda kraven åt. I praxis sker ofta en samlad bedömning av nyhet och särprägel även om de båda begreppen skiljer sig ändå. Särprägel är ett skillnadskrav som innehåller ett kvalitativt mått där det krävs en ny formgivning, dessutom måste en viss utseendemässig distans finnas i förhållande till andra kända mönster.⁴¹

Några grundläggande förutsättningar för mönsterskydd som återfinns i de flesta länders lagstiftning är att mönstret skall vara nytt och i viss mening originellt. Begreppen har dock utformats och tolkats på skilda sätt i olika länder. Rent allmänt kan sägas att ett mönster, för att kunna skyddas, måste innebära något nytt i förhållande till vad som tidigare är känt.

Mönsterutredningen har istället för det i direktivet valda uttrycket särprägel använt individuell karaktär.⁴² Med detta avses att det helhetsintryck en ”kunnig användare” får av mönstret skiljer sig från mönstren som blivit allmänt tillgängliga före dagen för ansökan eller prioritetdagen. Vidare föreslås i mönsterutredningen att den frihet en designer haft vid utvecklingen av mönstret skall beaktas vid bedömningen om huruvida mönstret har individuell karaktär.⁴³

Mönsterutredningen ansåg att begreppet individuell karaktär skulle anses som mer rättfärdigt istället för särprägel med tanke på eftersträvandet av en nordisk rättslikhet.

⁴⁰ Maunsbach och Wennersten (2009), s.144

⁴¹ Maunsbach och Wennersten (2009), s.146

⁴² SOU 2000:79 s.65

⁴³ SOU 2000:79 s.4

Regeringen ansåg däremot att begreppet särprägel förekom både i EG- direktivet som EU-förordningen och bör därmed användas istället.⁴⁴

Ett mönster skall vara skapat och i ordet skapat ligger ett subjektivt nyhetskrav.⁴⁵ Detta innebär ett krav på att mönstret inte utgör en efterbildning av ett tidigare känt mönster. Det subjektiva nyhetskravet innebär med andra ord att mönstret skall vara ett resultat av mönsterskaparens egen prestation.⁴⁶ EG-direktivets krav på nyhet är således i likhet med ML till sin utformning objektivt och förutsätter en objektiv jämförelse. Det saknar därmed betydelse om det förstnämnda mönstret frambringats självständigt d.v.s. utan att något redan existerande mönster efterbildats. Mot bakgrund av innebörden av begreppet identiskt är det möjligt att EG-direktivets krav på nyhet i praktiken knappast leder till mer än ett krav på att någon efterbildning inte skett av ett redan existerande mönster. Mönsterutredningen resonerade på följande sätt,

”det kan vidare antas att den jämförelse som skall ske med andra mönster kommer utgå från en helhetsbedömning av de föreliggande mönstren. Sammantaget kan konstateras att kravet på nyhet i mönsterdirektivet i stort torde komma att ges samma innebörd som i ML, trots att direktivet innehåller bestämmningar som saknar motsvarighet i den nuvarande lagen.”⁴⁷

Exempelvis lämnas vissa anvisningar för vad som skall beaktas vid bedömningen om ett mönster är nytt. Mönsterutredningen anser vidare att mönsterdirektivet är uppbyggt systematiskt på ett något annorlunda sätt än den nuvarande svenska lagstiftningen och ML 2 § bör därför, enligt mönsterutredningens mening ändras på så sätt att den återspeglar innehållet i artikel 4 följande,

”ett mönster skall betraktas som nytt om inget identiskt mönster har gjorts tillgängligt för allmänheten före den dag då en ansökan om registrering lämnades in.”⁴⁸

Den tidigare lydelsen gällande nyhet i ML 2 § ”mönster registreras endast om det väsentligt skiljer sig från vad som tidigare blivit känt före dagen för registreringsansökan.” som ändrades till,

”mönsterrätt kan någon få endast om mönstret är nytt och särpräglat. Ett mönster anses som nytt om inget identiskt mönster har gjorts allmänt tillgängligt före dagen för registreringsansökan.”⁴⁹

Direktivets krav på nyhet är i likhet med vad fallet är i ML till sin utformning objektivt och förutsätter en objektiv jämförelse. Det saknar därmed betydelse om det förstnämnda mönstret frambringats självständigt d.v.s. utan att något redan existerande mönster efterbildats. Mot bakgrund av innebörden av begreppet identiskt är det möjligt att

⁴⁴ Prop. 2001/02:121 s.52

⁴⁵ ML 1 § andra stycket och Prop. 1969:168 s.64

⁴⁶ SOU 2000:79 s.66

⁴⁷ SOU 2000:79 s.66

⁴⁸ SOU 2000:79 s.58

⁴⁹ ML 2§

direktivets krav på nyhet i praktiken knappast leder till mer än ett krav på att någon efterbildning inte skett av ett redan existerande mönster. Det kan vidare antas att den jämförelse som skall ske med andra mönster kommer utgå från en helhetsbedömning av de föreliggande mönstren.⁵⁰

Gällande särprägel som framgår av ML, räcker det inte med att ett mönster är nytt för att erhålla mönsterrätt enligt ML 2 § första stycket. En ytterligare förutsättning är ”att mönstret skiljer sig väsentligen från vad som tidigare blivit känt”.⁵¹ Det s.k. skillnadskravet utgör även en viktig omständighet när det gäller att bedöma ett mönsters skyddsomfång. Enligt artikel 5.1 i mönsterdirektivet skall ett mönster anses som särpräglad om det helhetsintryck, som en kunnig användare får av mönstret, skiljer sig från det helhetsintryck en sådan användare får av ett mönster som gjorts tillgängligt för allmänheten före den dag då enansökan om registrering lämnades in.

I likhet med ML gäller enligt mönsterdirektivet, att det är ett mönsters helhetsutseende som är av betydelse vid bedömningen av om kravet på utseendemässig distans huruvida är uppfyllt. Till skillnad från ML ställer mönsterdirektivet inte något krav på väsentlig skillnad, utan det är tillräckligt att mönstret uppvisar skillnad i förhållande till andra mönster. Formuleringen i ML stämmer således inte överens med mönsterdirektivet i detta avseende. Det bör framhållas att det i själva direktivet inte ges någon ledning till hur stor den utseendemässiga skillnaden mellan mönster skall vara.⁵²

Bedömningen av huruvida ett mönster uppfyller kravet på särprägel skall ske av en ”kunnig användare” enligt artikel 5.1 i mönsterdirektivet. Flera remissinstanser pekade på svårigheter att bedöma vilka kvalifikationer en kunnig användare skall ha och att det dessutom ligger i sakens natur att bedömningen av, om skillnad föreligger, kan variera beroende på ur vems perspektiv bedömningen görs utifrån.

⁵⁰ Prop. 2001/02:121 s.50

⁵¹ ML 5 § andra stycket

⁵² Prop. 2001/02:121 s.52

3. Ett mindre designföretag om de nya reglernas konsekvenser

3.1 Inledning

Calle Design AB startade sin verksamhet 2007 och har sitt företag i södra Sverige med inriktning på skandinavisk design i uttryck, material och med 100% egen design. Sedan verksamheten startade har utvecklingen försäljningsmässigt gått mycket snabbt. Calle Design AB har idag fyra anställda och en omsättning på cirka 4 miljoner kronor. Företaget har cirka 40 stycken produkter i sortimentet och har nyligen ombildats till aktiebolag. Produktionen är lagd i Sverige och Portugal. Intervjun är gjord med VD tillika ägare av företaget som dessutom designar alla företags produkter.

Företaget står inför nya utmaningar gällande ytterligare nyanställning, ny lagerplacering, nya tillverkare i takt med ett bredare sortiment. I dagsläget har företaget ca 40 tal produkter. Calle Design AB affärsidé är att tillverka och sälja kvalitét produkter med ett formspråk av skandinaviskt uttryck. Det ligger i företags strategi att mönsterskydda utvalda produkter i sortimentet och extern konsultation gällande detta görs genom advokat med immaterialrätt som specialisering. Det finns ett stort intresse av att mönsterskydda sina produkter och erfarenhet av detta beskrivs vidare i detta kapitel.

Calle Design AB främsta kunder finns nationellt och är mindre respektive större inredningsbutiker som har en affärsidé att sälja produkter av hög kvalitét, gedigen formgivning och där priset inte är avgörande utan form, funktion och kvalitét är ett signum. Försäljning och marknadsföring för Calle Design AB sker nationellt och på möbelmässor i Skandinavien och företaget ställer ut sina nya produkter i en monter 2 ggr per år.

Calle Design AB säljer även sina produkter inom EU, hittills till Frankrike och England. Gällande valet av tillverkare nationellt är detta ett genomgående noga val, för att säkra kvalitét och ha kontroll över hela tillverkningskedjan. Också ett sätt att värna om svensk industri och även som även innefattar ett medvetet miljötänkande. Trots att nationella tillverkningspriserna vida överstiger produktion lagd i Asien har företaget ändå valt tyngdpunkten av produktionen i Sverige. Försäljningsutvecklingen med ökad efterfrågan har dock bidragit till att Calle Design AB valt att lägga delar av sin produktion inom EU och primärt Portugal.

Mina intervjufrågor är ställda utifrån de förändringar i ML, som jag har valt att fokusera på d.v.s. förprövningen, nyhetsfristen och skyddskravet. Intervjufrågorna återfinns i bilaga 1.

3.2 Mer kompetens krävs av företag

Mönsterskyddet eller designskyddet ger en ensamrätt för designern. I och med förändringarna av ML har förprovningssystemet tagits bort och ersatts med ett anmälningssystem d.v.s. PRV gör, som tidigare nämnt ingen materiell prövning längre utan endast om mönstret uppfyller definitionen i lagen av mönster.⁵³ Vidare om mönstret strider mot goda seder, allmän ordning och otillåten användning av officiella beteckningar. Vid verkställande av PRV:s nya inriktning 2002 i samband med ny lagstiftning, var målsättningen kortare handläggningstid och en ökad tillgänglighet för kunderna.⁵⁴ Denna stora förändring ställer större krav på ett designföretag som söker mönsterskydd för sin formgivning att hålla sig uppdaterad hur marknaden ser ut på jämförbara produkter.

Calle Design AB uppfattning är att det krävs mer kompetens av företaget i och med att den materiella förprovningen är borttagen och företaget har anlitat en advokatbyrå med kompetens inom immateriella rättigheter som skall kunna bistå med frågor och vara en länk mellan PRV och företaget gällande mönsterskyddsärenden. Konsekvenserna av detta blir, anser Calle Design AB att den materiella prövning som PRV gjorde tidigare och som nu åligger sökanden, är ett stort ansvar för ett företag som inte har den marknadskunskapen och ej heller besitter de ekonomiska möjligheter att leasa in kompetens inom området eftersom PRV gör endast en granskning utifrån sökandes ansökan.

3.3 Nyhetsfristen - en möjlighet

Ett mönster skall betraktas som nytt och särpräglad, enligt ML 2 § om inget identiskt mönster har gjorts allmängiltigt före dagen för en registreringsansökan. Skillnad ifrån tidigare svensk rätt är att nu görs en precisering av vad som skall beaktas vid en nyhetsbedömning d.v.s. mönster skall betraktas som lika om de endast skiljer sig på oväsentliga punkter. Vidare när det gäller uttrycket allmängiltigt, har det i och med den nya ML införts att ett mönster inte anses blivit allmängiltigt för allmänhet om inte fackkretsar inom den aktuella sektorn i EES området inte fått ta del av kunskap om åtgärderna före dagen för en registreringsansökan.⁵⁵ Med syfte att skydda industrin mot anklagelser om att ett mönster skall förklaras ogiltigt på grund av att det finns något likande i världen där europeiska näringsidkare inte kunnat ha kännedom om i sin verksamhet.⁵⁶ Mönstret har enligt ML 3 § tredje stycket ej heller blivit känt om det har visats för någon med underförstått att det skall hållas hemligt.

Den tredje begränsningen gällande 12 månaders nyhetsfrist anser Calle Design AB vara till fördel för företaget. Nyhetsfrist innebär att företaget kan offentliggöra mönstret utan att det anses ha blivit tillgängligt för marknaden, detta för att kunna marknadsföra alternativt testa produkten på för att se eventuell försäljningspotential ur en kommersiell aspekt på marknaden. Calle Design AB förklarar att företaget investerar mycket arbetstid på att rita en produkt därav tas denna förändring emot mycket positivt.

⁵³ http://www.prv.se/Design/Lagar-och-regler/2012-03-01_12:47

⁵⁴ http://www.prv.se/sv/Om-oss/Press/Arsredovisning/2012-03-01_12:48

⁵⁵ ML 3 § andra stycket

⁵⁶ Danielsson (2002), s.30

En osäkerhet om produkten kan bära sig på marknaden försäljningsmässigt finns alltid med i ett företags strategi eftersom inget liknande finns till försäljning.

En möjlighet att kunna pröva produkten och ser hur den tas emot av konsument i detta fallet är dels ett stort steg gällande att lagstiftningen går i rätt riktning anser Calle Design AB dels att kunna tillgodose sig denna möjlighet är positivt. Det kräver förvisso noga arkivering och datering av ett företags skisser och mönster.

3.4 Skyddskravet

De större förändringarna gällande den svenska mönsterrätten ligger bakom nyhets och skillnadskravet där en kraftig begränsning av nyhetskravet kom till.

Tidigare ML kritiserades kraftigt p.g.a. en utformning utifrån ett strikt nyhetskrav s.k. ”patent approach ”d.v.s. ett absolut krav på nyhet, vilket i praktiken var nästan en omöjlighet.⁵⁷ Många företag inom näringslivet tappade intresse för mönsterrätten, företag inom både textil och möbelbranschen. I och med det nya Mönsterskyddsdirektivet 2002, artikel 3-6, var utgångspunkten istället ”design approach” d.v.s. designens specifika betydelse som ett konkurrensmedel. Calle Design AB hela affärsidé grundar sig i noga formgivna produkter med minutiös design approach.⁵⁸ Företaget har inte en tanke att låta sig inspireras av konkurrenter utan en klar och tydlig egen profil med en nyskapande design. ”Låta sig inspireras av” är ett vedertaget begrepp inom designbranschen och Calle Design AB har vid ett flertal tillfällen haft konkurrenter som försökt att efterlikna företagets produkter m.a.o. sett utifrån det ser företaget en konkurrensfördel och även en lönsamhet i att mönsterskydda sina produkter.

Uppmjukningen av skyddskravet, nyhet och särprägel ser företaget inte som negativt men ej heller något som företaget berörs av i egentlig mening. Calle Design AB anser att företagets formgivning befinner sig i en front position gällande design och därmed produkterna är innovativa på marknaden i sitt uttryck.

3.5 Avslutande reflektioner

Borttagningen gällande prövning av de materiella rättigheterna, som tidigare var en del av PRVs uppgifter innebär att PRV endast prövar huruvida mönstret uppfyller definitionen mönster. Utifrån den förändringen av verkets uppgift gör jag en reflektion huruvida det är en nackdel för mindre företag som inte har de ekonomiska förutsättningar att anlita kompetens alternativt betala för att skaffa sig marknadskunskap hur konkurrenter ser ut på marknaden gällande liknande produkt.

Tyngdpunkten av kunnande förskjuts från statlig myndighet, PRV till företag/designer som söker mönsterskydd vilket är en stor förändring. Den som söker mönsterskydd förväntas att ha större marknadskunskap än tidigare, vilket kan verka i avskräckande syfte.

Gällande den införda nyhetsfristen är det säkert en fördel eftersom produktutveckling tid och kräver stor kunskap men är också en kostnad. Ett företags primära ambition är att det

⁵⁷ Koktvedgaard och Levin, (2004), s.282

⁵⁸ Koktvedgaard och Levin (2004), s.282

finns en efterfrågan av en produkt och att produkten är kommersiell med lång livslängd. Om ett företag/designer ges möjlighet att pröva sin produkt i samband med exempelvis en lansering vid en mässa, är det ett steg i rätt riktning framåt till att uppmuntra företag att söka mönsterskydd för sin nyskapande formgivning.

Eftersom allt fler företag säljer internationellt, stora som mindre företag, såsom Calle Design AB kommer det att bli viktigare med ett gemensamt tänkande i lagstiftning över gränserna. Harmonisering av lagstiftningen, med syftet att medlemsstaterna inom EU skall närma sig varandra gällande lagar och skydd, är säkert en korrekt väg att gå men behöver också utvecklas löpande. De förändringar som jag valt att lyfta fram i min intervju är förändringar som har fått någon form av betydelse för Calle Design AB.

4. Konsekvenser för svenska designföretag

4.1 Inledning

Förändringen av ML har resulterat i förändringar för företag att mönsterskydda sina produkter. I följande kapitel tar jag upp om dessa förändringar kan anses som möjligheter eller begränsningar. Med möjligheter avses att det skall vara enkelt för företag att söka mönsterskydd för sina produkter nationellt och inom EU, med begränsningar att det tar tid och mönsterskyddets styrka.

4.2 Möjligheter

Strävandet efter en europeisk harmonisering förändrar inte bara den svenska mönsterrätten utan också kompletterar den. Nya möjligheter skapas för företag som kommer i kontakt med mönsterskydd genom att använda skyddet som en strategisk tillgång i företaget. Det går inte att undvika att faktiskt se fördelar som finns för företag som agerar med en genomtänkt strategisk ambition att mönsterskydda sina produkter, vilket i förlängningen är ett sätt att hålla konkurrenter på avstånd och växa som företag.

Design är en viktig konkurrensfaktor och kommer fortsatt att vara. Många företag satsar utvecklingsarbete och investerar internt i företag på att formge sina produkter och att det finns ett väl fungerande lagstiftat mönsterskydd till fördel för företag/designers är viktigt eftersom det gör att fler företag skyddar sig och blir på så vis mer konkurrenskraftigt på marknaden inom Sverige och utanför.

För Calle Design AB har harmoniseringen inom EU av rättsreglerna om mönsterskydd inneburit större möjligheter för mönsterskydd inom hela EU. Gemenskapsformgivningen har öppnat vägar för att genom en enda ansökan söka mönsterskydd inom hela EU, inte i varje stat för sig. Denna förenkling kan innebära att fler företag vågar ansöka om mönsterskydd inom EU.

I en produktutvecklingsprocess d.v.s. när en designprodukt tas fram och med en ambition försäljning på flera marknader, bör mönsterskydd ingå som en naturlig del i denna process. Calle Design AB har visat i intervjun att företagets strategi är att även växa inom Europa med sina designprodukter. Det finns en lagstiftning som främjar och gör det enklare för företag som vill få mönsterskydda sina produkter utanför Sverige och inom EU vilket genererar fördelar för företaget. Att också ansökningshanteringen är enklare och snabbare dessutom skyddstiden utökad till 25 år (tidigare 15 år) ses också som en klar nytta och fördel.

Ett företag likt Calle Design AB som har produkter med en design som ligger i framkant bör mönsterskydd anses som en strategisk tillgång. Ett skydd ger framförallt en trygghet för att bibehålla en konkurrensfördel gentemot sina konkurrenter.

Den ettåriga nyhetsfristen som infördes i samband med de nya förändringarna i ML är en möjlighet för företag att pröva sina produkter utifrån ett kommersiellt värde på marknaden. VD för Calle Design AB ansåg i min intervju att det är positivt. Ofta i framtagandet av formgivna designprodukter ligger mycket produktutvecklingsarbete bakom för att skapa det där uttrycket som inte finns på marknaden, en nyskapande formgivning. Genom att visa sin produkt på en mässas, se dess mottagande och kommersiella värde, att i samband med en lansering inte vara rädd att få produkten kopierad, är en trygghet för en företagare i detta fall, Calle Design AB.

4.3 Begränsningar

Materiell prövning av mönsterskydd som tidigare låg hos PRV och som numera inte görs, kräver ny kunskap om hur huruvida en likvärdig produkt finns på befintlig marknad eller inte. Ett företag måste med andra ord införskaffa sig mer resurser i detta avseende, vilket VD i gjord intervju också betonar att det tar extra tid och kunskap i anspråk från företaget vilket ses som en begränsning.

Denna förändring i lagstiftningen, gällande tillkomsten av ett förprövningssystem, som egentligen endast är ett formellt anmälningssystem är ett sätt ifrån lagstiftarens sida ett försök att effektivisera och förenkla registreringen och att lägga över ansvaret gällande materiell prövning på företag som söker mönsterskydd är inte bara kostsamt för ett företag utan också en uppgift som borde legat kvar hos PRV, vilket Calle Design AB bekräftar. VD i företaget anser sig ha god marknadskunskap i egenskap som industriformgivare och anser att PRV är en myndighet som kan ge stöd för just den här typen av kunskap och kompetensen finns dessutom hos verket.

Poängteras skall dock att det tidigare förprövningssystemet var ett system vilket visat sig ibland bristfällig och gav en illusion om säkerhet med det kan inte förnekas att det är en nackdel för företag att den är borttagen. Förändringen skulle göra registreringsprocessen enklare och mer ekonomiskt dels för PRV och för den som ansöker om mönsterskydd.

Det kan även ifrågasättas mönsterskyddets styrka d.v.s. är det för svagt. Som beskrivs vidare att företag låter sig inspireras av varandra och svårigheten med gränsdragningen för detta är komplicerad anser Calle Design AB. Hela tanken med mönsterskydd är att ingen annan skall kunna efterlikna den produkt som sökts skydd för och att det indirekt skall avskräcka konkurrenter och hålla de på avstånd.

Designen får ensamrätt och det hindrar konkurrenter d.v.s. ingen annan kan tillverka sälja ej heller importera eller hyra ut en produkt som inkräktar på ett mönsterskydd. Hela tanken med förändringen av ML var att modernisera och integrera lagstiftningen mot Europa, men om företaget, i detta fallet Calle Design AB upplever en begränsning istället är frågan huruvida syftet är uppnått gällande att förenkla ansökan för mönsterskydd nationellt och inom EU, vilket var tanken med förändringen från lagstiftarens sida.

5. Slutord

Mot bakgrund av det jag har kommit fram till ställer jag mig frågan hur fördelarna med mönsterskydd skall synliggöras som en konkurrensfördel och en investering för företag. Efter min intervju gör jag följande reflektioner, för att ge möjligheter för företag att kunna konkurrera på lika villkor oavsett storlek på marknaden bör lagstiftningen underlätta för företag som söker mönsterskydd, det skall vara enkelt och företag skall känna sig trygga i att en registrering nationellt och inom EU ger de skyddsförutsättningar som lagstiftningen skall ge. Ett borttagande av att den materiella prövningen av mönsterskydd och ersätta detta med ett registreringssystem bör inte anses som korrekt.

Uppgiften bör ligga på en myndighet dels för att underlätta för företag och dels för att kunskapen bör finnas inom rätt verksamhet. Om ett mönsterskydd söks av ett företag/designer bör det underlätta för företag att få hjälp med detta på största möjliga sätt. Jag anser att ett nytt synsätt bör implementeras av lagstiftarna och jag tycker en viss kritik kan läggas mot att den förändring av ML vilket hade syftet att modernisera och effektivisera troligtvis inte har nått hela vägen.

Den ettåriga nyhetsfristen är ett steg i rätt riktning och fördelar för stora som mindre företag. Möjligheten att testa av sin produkt från lansering och ett år framåt är ett kraftfull möjlighet för företag och i rätt riktning.

Som företag/designer i skapandet av dels nyskapande produkter och dels produkter med ett eget formspråk är en investering i mönsterskydd en ekonomisk fördel. Avståndet mellan ett företag och konkurrent ökar på detta vis och fler mönsterskydd på produkter i ett sortiment bör anses som en ekonomisk tillgång för ett företag långsiktigt.

Genom harmoniseringen inom EU av rättsreglerna om mönsterskydd har gemenskapsformgivningen underlättat för företag att med en ansökan kunna söka skydd inom alla EU:s länder. Ett företag som tänkt sig en etablering utanför Sverige men inom EU är gemenskapsformgivning en fördel men om ett företag har som strategi att agera på endast den svenska marknaden så räcker nationellt mönsterskydd.

Ett enhetligt mönsterskydd inom EU är en anpassning till en ökad globalisering. Inom näringslivet är landgränser av mindre betydelse och en minskning av skillnader mellan EU länders lagstiftning öppnar upp för mer handel och större möjlighet för företag att sälja sin designprodukt utanför Sverige.

Slutligen kan sägas att den nationella rättsordningen gällande mönsterskydd möjligtvis förlorar en aning betydelse eftersom det i princip är lika enkelt och dessutom en lägre kostnad att uppnå skydd inom EU som nationellt skydd. Skyddet är dessutom ett mer omfattande skydd med det är som sagt avhängt på vilken marknad ett företag har tänkt att marknadsföra sin formgivna produkt på.

Källförteckning

Offentligt tryck

Ds 2004:3 Förslag gällande vissa ändringar i mönsterskyddslagen 1970:485

SOU 2000:78 Förslag till lag om ändring i mönsterskyddslagen 1970:485

SOU 2000:79 Förslag till lag om ändring i mönsterskyddslagen 1970:485

SOU 2009:71 EU, Sverige och den inre marknaden - En översyn av horisontella bestämmelser inom varu- och tjänsteområdet

Prop. 2001/02:121 Genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv om mönsterskydd m m

Prop 2003/04:177 Ändringar i mönsterskyddslagen på grund av EG-förordningen om gemenskapsformgivning

Litteratur

Bernitz, Ulf och Karnell, Gunnar och Pehrson, Lars och Sandgren, Claes,

Immaterialrätt och otillbörlig konkurrens. Handelsbolaget Immateriellt

Rättsskydd i Stockholm, 2005.

Christie, Andrew och Gare, Stephen, *Intellectual Property 9th Edition*. Oxford

University Press, 2008.

Danielsson, Pontus, *Ett harmoniserat designskydd*. Handelshögskolan

Göteborgs Universitet, 2002.

Drahos, Peter, *Intellectual Property*. Dartmouth Publishing Company Ltd, 1999.

Koktvedgaard, Mogens och Levin, Marianne, *Lärobok i immaterialrätt*. Norstedts Juridik, 2004.

Levin, Marianne, *Formskydd*. Liber, 1984.

Levin, Marianne, *Lärobok i Immaterialrätt*. Norstedts Juridik, 2007.

Maunsbach, Ulf och Wennersten, Ulrika, *Grundläggande immaterialrätt*. Gleerups, 2009.

Sandgren, Claes, *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare*. Norstedts Juridik, 2006.

Intervju

Intervju med VD, Calle Design AB, gjord i Malmö 2011-12-09

Websidor

<http://www.prv.se/Design/Lagar-och-regler> (Besökt: 2012-03-01)

<http://www.prv.se/Design/Varfor-ett-designskydd> (Besökt: 2012-01-02)

http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/business/intellectual_property/126033_sv.htm (Besökt: 2012-01-03)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ.do?uri=CELEX:32002R0006:SV:HTML>
(Besökt: 2012-01-03)

<http://www.prv.se/sv/Om-oss/Press/Arsredovisning> (Besökt: 2012-03-01)

http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/business/intellectual_property/126033_sv.htm (Besökt: 2012-03-01)

<http://www.prv.se/Design/Varfor-ett-designskydd> (Besökt: 2012-02-11)

Bilaga 1

Intervjufrågor

1. Finns det någon produkt i sortimentet som har mönsterskyddad nationellt? Utanför Sverige och inom EU?
2. Finns det ett intresse att söka skydd för dina produkter? Nationellt och inom EU?
3. Dina produkter säljs främst inom Sverige men om det blivit gemensamma regler att mönsterskydda sina produkter i Sverige som inom EU, ser du det som intressant?
4. En rädsla för att konkurrenter skall låta sig inspireras? Formgivning i framkant?
5. Har det funnits tillfällen sedan du startade företaget ett intresse att mönsterskydda dina produkter? Hur ser du på skyddets styrka?
6. Finns det ett intresse av att mönsterskydda sin produkt och få en ensamrätt? Ett sätt att hålla konkurrenter borta?
7. Anser du att skyddet förstärker avståndet ifrån konkurrenter som vill kopiera?
8. Är det för dyrt att söka skydd i olika länder? Kostnaden? Krångligt?
9. Ser du ett skydd för dina produkter som ett konkurrensmedel?
10. Skydd i Sverige ges genom PRV? Tillvägångsätt?
11. PRV prövar inte materiella delen d.v.s. om det finns något liknande på marknaden, visste du det? Möjlighet till test 12 månader, nyhetsfrist? Mässa, lansering?
12. Med en enda ansökan går det att skydda sig inom hela EU. Intressant? Tillvägångsätt?
13. Hur ser du på att lagstiftningen inom EU närmar varandra? Möjligheter kontra begränsningar för dig som företag? Beskriv?